

spoznanja o vzrokih in vidikih razvoja turistične panoge s prikazom pomena, ki ga je dejavnost imela. Avtorica poskrbi za vključevanje novih vsebin v zgodovinske raziskave, lokalno obarvano temo s celovito analizo razvoja posameznih tipologij turizma poveže z evropskim kontekstom in z uporabo primerjalne metode pri obravnavi posameznih turističnih destinacij iz tega oblikuje celoto. V terminološkem smislu Kavrečič dokaj spretno prepleta zgodovinske pojme in dogodke s turistično terminologijo, ki je uveljavljena v mednarodnem ekonomsko-zgodovinskem prostoru. Tu se avtorica sooči s problemom konceptualnih sprememb, ki jih je prinesel razvoj panoge do danes, kar je vplivalo tudi na spremembe v terminologiji, ki jo pozna (današnji) poučeni bralec. Slednjemu je potrebno ponuditi ustrezno (strokovno), danes uveljavljeno izrazoslovje tudi v primeru, ko se opisuje pretekli razvoj dejavnosti. Čeprav je Istra predstavljala skoraj dve tretjini ozemlja Avstrijskega primorja, pa avtorica praktično zanemari preostali del dežele (izjema je le Gradež), vključi pa specifično ponudbo Postojne, ki je bila na Kranjskem. V prihodnjih raziskavah bi veljalo obdelati turizem Avstrijskega primorja v smislu identifikacije in/ali analize vseh oblik turizma, ki so se tu bolj ali manj uspešno razvijale. S tem bi dobili sliko preteklega razvoja turizma na celotnem zahodnem slovenskem (slovanskem) poselitvenem območju, katerega turistični produkt je danes izjemno heterogen in mednarodno uveljavljen. Bogata zgodovina

pomeni dandanes tudi bogato posebno dediščino tega geografskega območja, ki bi si zaslužila posebno predstavitev v specializiranem muzeju. Italija je to storila v muzeju turizma v Meranu (*Alto Adige*), Hrvaška pa v zibelki hrvaškega turizma, v Opatiji. Oba muzeja svoje zbirke in zgodbe naslanjata tudi na znanstvenoraziskovalno delo. Slovenska Istra ali Slovenija kot taka se z vsem tem ne more pohvaliti.

Tinca LUKAN

Emmanuel Todd

Kdo je Charlie?

Sociologija verske krize

Založba / *cf., Ljubljana 2016,

203 strani, 18.00 EUR

(ISBN 978-96-257-076-7)

Množične manifestacije z geslom Jaz sem Charlie (*Je suis Charlie*), na čelu katerih je v Parizu korakala svetovna politična elita, so na ulice spravile vsakega desetega državljana Francije. Ti so na ulicah obsojali teroristični napad na uredništvo satiričnega časopisa Charlie Hebdo in poboj v judovski trgovini, obenem pa pozdravljali navzočnost varnostnih služb in ostrostrelcev. Protislovja manifestacij so francoskega sociologa in zgodovinarja Emmanuela Todda navdala z vprašanjem: Kdo je Charlie? Odgovori, ki jih poda, so neprijetni in nepri-zanesljivi tako do političnega vrha, ki je korakal v Parizu, še mnogo bolj pa do tistih, ki so korakali za njim, do francoskega srednjega razreda,

za katerega pravi, da je egalitarizem zamenjal z islamofobijo. V iskanju odgovorov in za analizo mehanizmov ideološke in politične moči v današnji francoski družbi se Todd mestoma vrača k durkheimovski sociološki tradiciji. Opira se na konkretne statistične podatke in trdi, da ljudi včasih vodijo družbene sile, ki jih presegajo. Analiza pojava Charlie je utemeljena na objektivnih statističnih distribucijah pojavov v časovnih obdobjih in na geografskih območjih ter glede na družinsko stanje in versko pripadnost.

Todd množičnih manifestacij in časnika Charlie Hebdo ne povečuje. Še več, manifestacije postavi na laž, te namreč niso bile nikakršno občudovanja vredno »skupnovanje« ljudi različnih etničnih, religijskih in socialnih ozadij, ki se zavzemajo za strpnost, pač pa se je zgodila samoglorifikacija srednjega razreda, polnega predsodkov in islamofobije. Manifestacije opiše kot *»patološki zrcalni odsev moralne revščine izvoljenih šefov, ki se več ukvarjajo z višino svojih pokojnin, kakor pa s tem, da bi mlade rešili izkoriščanja z nizkimi plačami – ali marginalizacije z brezposelnostjo«* (str. 12).

Glavni poudarek knjige je prostorska razdeljenost Francije. Prvi del tvorijo pariška kotlina, Marseille in sredozemska obala, kjer prevladujejo enakost v družinski strukturi in sekularne vrednote francoske revolucije. Drugi del tvori Francija postkatoliške periferije, ki sprejema hierarhije v družbi in neenakosti v družinski strukturi. Francijo periferije z njenim

sprejemanjem neenakosti in sekulariziranim katolicizmom Todd poimenuje zombijski katolicizem. Slednji je jedro pojava Charlie in *»potiska družbo v versko vojno v svetu, ki ne verjame več v boga«* (str. 64). Pomembna ugotovitev je, da je na protestih korakala višja polovica družbe skupaj s postkatoliško periferijo. Spodnja polovica in potomci migrantov iz predmestij so tisti dan ostali doma. Republika, ki naj bi bila v tistih dneh branjena, zatorej ni bila republika vseh, pač pa se je izoblikovala doktrina, imenovana novi republikanizem, ki sama zase trdi, da je laična, hkrati pa uživa najtrdnejšo podporo v katoliških regijah.

Charlie je razredni pojav. Stopnja udeležbe na manifestacijah po francoskih mestih je bila manjša v anglo-ameracijah z velikim deležem delavcev, intenzivnost mobilizacije pa je bila večja v mestih, kjer prevladujejo višji intelektualni poklici, in v menedžerskih utrdbah (poglavje Charlie). Charlieja v njegovih (rasističnih) dejanjih vodita zaskrbljenost in tesnoba ekonomskega izvora, zaradi česar žrtvuje ekonomske interese nižjih slojev v družbeni hierarhiji. Tako so višji sloji v družbeni hierarhiji, tudi tisti iz prvotno egalitarnih območij, zaradi zaskrbljenosti za svoj položaj podprli politično in ekonomsko hierarhizacijo, namesto tradicionalnega francoskega egalitarizma pa sprejeli islamofobijo. To soglasje srednjih razredov izključuje mlade muslimane in delavce, s tem pa krepi moč Nacionalne fronte.

Tako se približamo zmedu v

francoskem političnem prostoru (poglavje Francozi s skrajne desnice), kjer skrajna desnica zadnja desetletja širi svoj vpliv med delavstvom in v regijah z egalitarno antropološko podlago, ki so v preteklosti speljale francosko revolucijo. Volivci francoske levice pa so zasidrani v trdnjavah neegalitarne katoliške desnice oziroma so del zombijskega katolicizma, čigar materializacijo Todd vidi v Socialistični stranki, domači v diskurzu multikulturalizma, ki je »preobleka za izključitev skupin, na katere se nanašata izraza spoštovanje do njihovih kultur ali toleranca« (str. 82). Vzporedno s tem Socialistična stranka govori o integraciji, v gospodarski politiki pa se je odločila za segregacijo, in tako »ohranja vidno različnost priseljencev in s tem hrani ksenofobijo volivcev Nacionalne fronte, ogorčenih zaradi različnosti tujcev in njihovega zavračanja asimilacije« (str. 132). Takšna mešana in nevarna oblika rasizma omogoča veliko zmago islamofobov, ki učinek zamenjujejo z vzrokom, saj večjo stopnjo brezposelnosti potomcev migrantov pojasnjujejo z ireduktibilno kulturno razliko.

Todd dosledno analizira vzroke in posledice obravnavanega pojava ter razume, da je ekonomska neenakost vzrok za kulturno, in ne obratno (poglavje Francozi muslimani). Zaradi globalizacije in svobodne trgovine se v vseh razvitih družbah dogaja gospodarsko in družbeno zatiranje mladih, ki različno prizadene različne družbene skupine, najbolj izpostavljeni pa so mladi muslimanske veropovedi. Družba jim sporoča, da so

obeti prihodnosti slabi, vелеva jim potovanja in iskanje boljšega jutri zgod. »Možnost potovanja in izseljevanja mladih sta priljubljene temi občil. Vsako pustolovščino je dobro zagrabit. Zakaj ne bi mladi iz predmestja, ki so se ujeli v past brezposelnosti in malega prestopništva, postali džihadisti v Siriji?« (str. 154). Tako islamofobija deluje po svojem lastnem ritmu, je hkrati vzrok in posledica terorizma.

Charlie je vase zagledan srednji razred, ki z egoizmom in prezirom dopušča siromašenje spodnjega dela družbe. Pred dvema letoma je mirno protestiral in obsojal skupini egalitarnih in zmedenih slojev – volivce Nacionalne Fronte, v katerih vidi rasiste in potomce migrantov, v katerih vidi antisemite. Dve leti po izidu knjige v Franciji lahko dodamo, da je ta isti Charlie na nedavnih predsedniških volitvah izvolil finančnika Emmanuela Macrona, zagovornika misterija prostega trga, ekonomskih ukrepov, ki povečujejo neenakost, in ideologije evra.

Delo je dragocen prispevek k analizi in demistifikaciji srednjega razreda, ki naj bi nosil funkcijo stabilizatorja družbe, v negotovih časih pa se spremeni v največjega destabilizatorja, ki svoje žrtve najde v šibkih in diskriminiranih. Posledično je knjiga pomembna tudi za analizo razvoja številnih ksenofobij, ki vznikajo pred našimi očmi, in pomembno kaže na uničevalnost ekonomske marginalizacije družbenih skupin in na posledice dolgotrajnega zanemarjanja zadnje besede v geslu francoske revolucije – enakosti.